

LYKTAN 16.11.2025, 50 år sedan branden 1975

För att få lite bakgrund och någonstans att börja denna överblick jag blev tillfrågad att skriva och prata om, så börjar denna lyktan skrivandet vid året då Helsinge Landskommun först blev Vanda Köping och sedan 1974 då Vanda blev Stad i huvudstadsregionen. Dessa händelser påverkade en hel del också föreningslivet vilket man inte genast kommer att tänka på.

Vårt gamla föreningshus , också det hette ju Midgård, var ett hus som blev byggt 1914. Föreningen hade en aning försummat underhållet av huset, så vi var tvungna i.o.m. att Vanda Köping uppgjorde nya reglementen över samlingslokaler och de fordringar man satte på dem, att starta en renovering på huset.

Det beslöts att renovera dvs måla hela salen, och vi som minns så var det nog högt till tak i salen. Även ingången och tamburen målades. Detta gjordes på talko, inte fanns det fyrk då heller att anlita yrkesmänniskor. Man tog beslut att också skaffa nya stolar till lokalen, 100 st beställdes. Stolarna skulle kunna kopplas 4st eller 6 st samman. Detta skulle öka säkerheten ifall panik uppstod . En del av de gamla stolarna såldes åt medlemmarna. På gårdsplanen snyggade man upp och även området bakom nedåt vid branten. Det skulle se städat ut ifall inspektioner gjordes, i alla fall hotade man med sådana.

Föreningslokalen försågs med el-värme , vilket var en stor satsning. Tidigare sköttes uppvärmningen med kol via ugnarna som syns på gamla bilder på bägge sidor om scenen. Det som diskuterades mycket var en lösning på vatten och avloppet till huset. Man hade försökt städa upp den gamla brunnen, men vattnet förblev i dåligt skick. Vattnet hämtades till köket och till vaktmästaren från en vattenpost vid Lassila&Tikanoja. Det var jobbigt, men annat hjälpte inte då. Gamla utedasset står ju ännu kvar på midgårdsbacken, åtminstone delar av det.

Själv hade jag varit med i styrelsen sedan 1965 och blev sedan vald till ordförande vid årsmötet 1972. Jag fick ett fint stöd av de äldre i styrelsen och vågade ta mig an uppgiften. Föreningen tackade ja till att ordna en nyårsdans på Midgård då Vanda blev stad, evenemanget blev tyvärr inte av då de andra tillfrågade föreningarna inte nappade på stadens erbjudande. Mening var att man skulle ordna på flere lokaler dans , Vanda skulle ha stått för kostnaderna. Detta var ett sista försök att ordna någonting vid nyår.

År 1975 var ett olycksamt år, då vi hade hösten liden redan långt hade vi ett brandhärjat hus på Midgårdsbacken. Larmet gick 2.11. 1975 kl 00.45. Vaktmästaren , familjen Björkell klarade sig ut i bara nattkläder. Enligt undersökningarna kom det fram att branden hade startat i köket , antagligen en vårdslöst släckt tobaksfimp eller dylikt. Vi bör minnas att man då ännu rökte inne i serveringsrummet och i tamburen. Under fester var det tillåtet att röka i festsalen. Under söndag då det var eftersläckning på gång hade föreningen 2 st.övervakare på plats , man gjorde 2 timmars pass åt gången. Under de första dygnen tänkte säkert mången att hur skall föreningens verksamhet ordnas nu. Många besökte gården för att se det nerbrunna huset. I minnet hade vi de fina , glada och lyckliga stunder man hade upplevt under årens lopp på föreningslokalen.

Styrelsen sammankallades genast första vardagen på måndag 3.11.1975 till ett möte för att besluta om en fortsättning. Då vi kom till detta möte stod det nog klart för många att föreningen bör ha ett föreningshus, och det ännu såklart på Midgårdbacken. Tomten hade man ju kvar. Mötet började kl 17.00 och styrelsen kollade än en gång ifall man kunde hitta något som var av värde eller något man ville bevara som minne. De flesta delar av den stora kronan fanns, men branden hade gjort sitt, och många av oss tyckte att den skulle inte mer passa någon annanstans än i gamla husets tak. Det som vi saknade och hade gärna bevarat var de stora stupades tavlor, men de var förstörda.

Styrelsens första beslut var att ordna en stor talko lördag 8.11.1975. Beslut togs att Gunnar Weckström kontakter försäkringsbolaget Svensk-Finland som det hette då, Sven Henriksson deltar i polisförhören och Ann-Mari Haakana tar reda på rivningslovet och skaffar ett sådant.

Alla dessa saker blev klara under veckan, så vi kunde hålla fast vid ursprungliga planen att fortsätta mot följande lördag.

Rivningstalkon började fredag 7.11, då mejades det som fanns kvar av väggarna längs med marken det var säkrast med en grävmaskin och bara några män på plats.

Förberedelserna hade gjorts väl och på lördag morgon kl 8.00 fanns det grävmaskin och de lastbilar som medlemmarna hade, hela 62 namn finns på den deltagarlista som man fick skriva sitt namn på.

Det brann två mindre brasor på gården var allt som kunde brännas brändes. Hela 5 st lastbilar körde skytteltrafik med bråte längs med dagen till Sjöskog gamla avtjälningsplats. På den tiden fanns det inte så fina Sortti stationer som vi har idag. Klockan elva serverades köttsoffa och kaffe kl 14.00, föreningens värdinnor skötte trakteringen. Henry hade skaffat 8 kg soppkött till soppan.

Då klockan blev 16.00 hade vi kvar endast resterna av grunden till det gamla huset. Rolf Bergström kunde konstatera att allt förlöpte väl, han var officiell övervakare av talkon.

Även många medlemmar av de övriga HTU-föreningarna var med och hjälpte till.

Branden hade väckt intresse även utaför HTU verksamhetsområde, bl.a. öppnade Sibbo Ungdomsförbund ett konto i Andelsbanken till förmån för Midgård. NSU deltog också aktivt i insamlingen av pengar till nybygget, hela Nyland aktiverades i saken.

Besluts innan avslutningen av talkon att styrelsen samlas 16.11 i Bagarstugan kl 17.00 och därpå hade vi ett månadmöte på samma plats. Dessa möten var startskottet för att utreda möjligheten att bygga något nytt. Först behövde vi ett undantagstillstånd att få börja ett nybygge. Styrelsen utsågs fungera som byggnadskommitté, förstås med rätten att kalla utomstående expertis till sin hjälp. Till stor lättnad hade vi goda relationer till stadens beslutande organ, vi hade goda kontakter till byggnadsnämnden och granskningarna ordnades snabbt.

Man ville ha ett byggnadskonto i Helsingfors Sparbank vars grundplåt utgjordes av de ung. 260.000mk som var försäkringsbolagets ersättning. Den tiden var det lite lättare att ordna saker och ting med banken än idagsläge.

När tåget satts i rullning så gick saker o ting också framåt. Under möten i december 1975 hade undantagstillstånd sökts och 19.1.1976 blev det klart med staden och man kunde gå vidare.

Styrelsen beslöt att man skall ha tre förslag till samlingslokal, Rolf Bergström med Illar Meikop som arkitekt , Gunnar och Henrik Weckström kontaktade Björkvalls byrå och Henry Calais hade begärt förslag av Torsten Ahlbom. I början på året 1976 uppkom tanken att behövs det en skild byggnadskommittee vid sidan om styrelsen. Styrelsen höll fast vid tanken att sköta själv styrningen av byggnadsprojektet. Många saker talade för detta beslut.

Under denna tid ordnades insamlingar åt vaktmästarfamiljen Björkell i form av lista i banken, fest på skolan och församlingen ordnade en konsert i kyrkan. Kyrkbyborna försökte på så sätt ta hand om dem och hjälpa dem vidare. De fick så småningom sin vardag i ordning också.

Föreningsmedlemmarna kallades till möte 17.6.1976 på Helsinge Skola för att ta ställning till ritningarna för det nya föreningshuset. Alla tre förslag var till påseende för alla då mötet ajounerades för en halv timme så alla kunde bekanta sig med förslagen. Styrelsen hade tidigare tagit ställning och ordföranden meddelade styrelsens åsikt och motiveringarna då mötet fortsatte.

Mötet godkände styrelsens förslag enhälligt och ordföranden önskade att vi alla skulle jobba framåt med det godkända förslaget och ha som mål ett ny lokal på den gamla tomten. Rolf Bergström valdes att fungera som byggherre, övervakare och inskaffare av materialen. Vi visste att man måste bygga i etapper och på så sätt se till att pengarna räckte till. Trolle deltog också på styrelsemötena för att kontakten mellan parterna fungerade i realtid. Då projektet var som "hetast" samlades styrelsen med två – tre veckors mellanrum.

Grunden grävdes av Börje Selenius , och vid varje möte och vid varje kallelse som sändes till medlemmarna tillade man inbetalningslappar och blev ombedd att sätta in lite extra på kontot. Styrelsen meddelade medlemmarna genom "påminnelsebrev" om var och när föreningens sammankomster skedde, man fick en påminnelse för 10 mk / månad.

Vi hade lyckats samla in ung 40.000 mk , så hela byggkassan var ung. 300.000 mk.

Hur långt det skulle räcka visste vi inte. Men tron på att vi ror i land projektet var hård och den förstärktes under året.

Innan grunden kunde gjutas hade vi ännu Arne Hedman som skötte sprängningen av berget och några stora stenar, bråtet skulle igen köras bort. Den nya bottnet gjordes så bra som man kunde och grunden ville man göra stadig att bygga vidare på.

Men ganska ett år sedan branden gjöts grunden och en minnestext sattes också i grunden, som sedan någon gång kan läsas ifall allt rivs igen. Grunden blev gjuten just före vintern. Det började hända rent konkret, efter grunden slogs stolpar upp och yttre skalet på det nya huset började ta form. Styrelsen var helt ense om innan ritningarna gjordes att festsalen skall ligga på samma läge med scenen mot norr , så som salen låg i det gamla huset. I övrigt fick sedan arkitekten Meikop fria händer med att skissera huset som sedan ledde till ritningarna. Efter att ytterväggarna fanns på plats visste vi inte ännu hur långt pengarna hinner till. Vintern hade kommit och då väggarna och taket blev färdigt hade vi en massa snö i byggnaden , innejobben väntade på sin tur.

Hela 25 pers. Deltog i snötalkon 5.3.1977 för att vi sedan skulle kunna fortsätta med projektet och komma vidare.

Taklagsöl firades i samband med årsmötet 12.3.1977 på Solhem i Malm. Ung. 110 pers. Deltog. Vi tog oss dit med Heneys buss och med personbilar. Innan det hade styrelsen ett litet taklagsöl med Odil Bergström och hans medhjälpare i husvagnen som stod på gården. Trångt var det i husvagnen men smörgåsarna och ölen smakade extra gott den gången. Husvagnen använde timmermännen vid pauser, kaffe och mat behövde de för att orka jobba. Detta var i februari med kalla dagar.

Styrelsen beslöt att först görs köket, festsalen, och wc-utrymmena i skick. Problem hade vi ännu med vatten och avloppet. Beslut gjordes om att borra egen borrhunn och göra ett lite reningsverk.

Och framåt gick det, föreningens månadsmötsgrupper organiserades så att 2 grupper alltid i gången delade på talkokvällarna. Mest handlade det om att måla väggar och tak. Salens takbräder fanns i Grotens ladugård och väntade att bli behandlade, Trolle hade beställt el-entreprenaden av Sibbo Elektriska / Rolf Björkell, samma man organiserade en stor insamling inom NSU till vår byggekassa. Färgfabriken i Dickursby donerade 60 l färg. Ordföranden jobbade på Nokia och lyckades med att få som donation golvplattorna i tamburen och i klädrummet.

Taket blev ett sadeltak och innertaket följde takstolarnas placering, på så sätt fick vi mera utrymme till taket i salen. Arkitektens förslag godkändes av styrelsen.

Allt som var möjligt gjordes på talko, med timmermännen gjordes en etapp igången. När timmermännen fick sin etapp färdig så tog föreningens medlemmar vid och målade flere kvällar i veckan. De flesta hade ju ett normalt jobb att sköta på dagen. Stämningen var god hela tiden, speciellt när man såg att lokalen började ta form på allvar.

Hösten 1977 hade vi huset i sådant skick att det blev aktuellt att ta huset i användning. Styrelsen erbjöd vaktmästartjänsten först åt Margit Björkell, föreningen hade ett arbetsavtal med henne från det gamla huset. Hon var och bekantade sig med nybygget och övervägde sedan att inte ta tjänsten.

Styrelsen uppgjorde nytt avtal med Lars Hammarberg. Lasse lovade måla bostaden bara han får färgerna av föreningen. Detta passade väl oss som annars också hade talkotimmarna fulla.

Skatteverket var också intresserade av hur mycket talkotimmar som medlemmarna gjort på Midgård. Goda förklaringar visade sig vara guld värda. Detta ledde till att alla talkotimmar inte registrerades mer på samma sätt som vid projektets början.

29.10.1978 inbjöd föreningen ett stort antal personer till invigningsfest av nybygget och samtidigt till föreningens 70-årsfest. Två flugor med en smäll och huset fullt. Dagen var tudelad, kl 14.00 hade vi en officiell del med representanter för alla möjliga instanser som hade hjälpt oss i projektet på kvällen kl 19.00 hade vi jubileumsmånadsmöte för föreningens egna medlemmar. Kl 19.15 fortsatte vi med en invigningsfest för de egna medlemmarna. Lasse Lundström skötte om dansmusiken, vi tog oss en första svängom i dansens tecken. Denna gång höll lacket på dansgolvet väl, tidigare då föreningen hade en fest, första i nya huset hade ju lacket lossnat som mjöl på våra ben. Faran var inte så stor men en aning huvudbry blev det ju att få parkettfirman på plats och de fann en lösning som har hållit sedan alla dessa år. Vaktmästaren bör veta hur man sköter rengöringen och med jämna mellanrum skall man anlita en utomstående som sköter grundligt rengöringen.

Samtidigt medan föreningen höll på med uppbyggandet av det nya Midgård hade föreningen också startat en barnteatergrupp. Man påbörjade ett stycke historia med projektet. Föreningen anställde Sven Sid som regissör och man samlade en grupp på ung 10 ungdomar. Beslutet blev att börja med pjäsen Nalle Puh. Ansvar för att detta kom till var en grupp mammor 5-8 st vilka hjälptes åt att serva gruppen på övningar köra ungdomarna till föreställningarna och uppträdanden. Gruppen nådde framgångar främst på NSU plan först och senare på nationell nivå.. Man deltog på Hangö teaterdagar, Tampereen teatterikesä . Fina framgångar och omnämnanden i medierna värmde oss alla. Aktiva inom gruppen var Ann-Mari Haakana, Signe Snellman, Lea Eerola, Stina Weckström och Ulla-Stina Eriksson vilka alla hade barn och ungdomar som medverkade i gruppen.

Denna grupp gav oss ork att börja slutföra själva bygget också. Scenen upprustades så som den ser ut idag med draperier och med ridå och allt. Fönstren ville man senare också få täckta med rullgardiner för att få det mörkt i salen. Vår första utrustning för belysning fick vi som donation av Fallåker teater, en gammal låda som varit på Svenskis ock Lilla teatern.

Inte nog med ungdomens pjäser som Föräldrafritt osv slog vi till med vuxenteater , vi spelade på ortens dialekt Baggismors sommargäster , senare 40-karat och Hopp i säng som vi döpte pjäsen till. Vi hade Laura Pape som regissör i dessa uppföranden. Det var spännande och det var roligt. Gästspel i Arboga och i Huddinge orkade vi också med. Vi gjorde uppföranden även på andra föreningar bl.a. på Kitö.

Det som gläder mest är att vi har en fin användning av föreningslokalen, marthorna håller till i lokalen , vi har både hälsomotion , stretching och yoga under veckorna som återkommande verksamhet. Dessa evenemang kan vi vara nöjda med. Alltid bör man ju leva i tiden och vara på alärten ifall några nya verksamhetsformer dyker upp som intresserar medlemmarna och kan t.o.m. locka nya medlemmar.

Vi har ju kvar ännu en bit av den gamla talkoandan då föreningens höst-och vårtalkon samlar ett 15 -20 personer för att snygga upp på gården och också inne i lokalen. Detta bevisar ett intresse som sitter i medlemmarna, men ack hur länge. Som tur har uthyrningen hållits på en rätt bra nivå efter pandemin som drog ner på dem en tid. Huset har hållits i skick med ett bra underhåll , det är klart att då nuvarande byggnad är sina 50 år så behövs ett och annat förnyas och moderniseras. Men det är inta det enda som medlemmarna skall syssla med, med god anda kan vi fira och ha goda verksamheter som ger oss lite glädje i en värld som vi nu lever i, det behöver vi. Om arbetsfördelningen och ansvarstagandet inom styrelsen är på passlig nivå så kan alla njuta av tillvaron på Midgård.

Jag önskar föreningen och huset en framtid som vi kan vara nöjda och glada över. Att vår rörelse är en gammal organisation behöver inte betyda att man skall ge upp verksamheten man har , ett påminnelsebrev på posten bör förstås ersättas med sms, whatsapp eller e-post meddelanden. Man bör leva i tiden.

Vanda 16.11.2025 / Börje Henriksson

